

Zdravotnické záchranné služby tvoří nedílnou součást IZS

Bezpečnost je pojem, který se stává středobodem společnosti 21. století a skloňují ho běžní obyvatelé i vrcholoví představitelé států celého světa. Jisté však je, že bezpečně se chceme cítit všichni. Zabezpečit chceme svůj majetek, své nápady, ale především své životy a zdraví. V krizových situacích vkládáme životy své a svých blízkých do rukou lidí, pro něž pojem zachraňovat není jen slovem, ale skutečností.

Nelékařští zdravotničtí pracovníci (NLZP) ZZS, tj. zdravotničtí záchranáři, sestry se specializací pro urgentní medicínu a řidiči-záchranáři tvoří nedílnou a nezbytnou součást integrovaného záchranného systému (IZS); proto jsme se rozhodli zařadit témata, která nejlépe shrnuje a označuje anglický pojem „rescue“ do rodiny bezpečnostních témat na stránky našeho časopisu.

Ostatně – nikdo z nás neví, kdy bude ženy a muže zdravotnické záchranné služby potřebovat. Andělům v červeném svěřujeme v krizových situacích do rukou svůj osud a věříme, že se jim podaří vrátit nám životy či zdraví, které tam, kam přijíždějí ve žlutých autech nebo přilétají v helikoptérách, bývají ohroženy nebo dokonce vyprchávané.

Ve chvílích, kdy jde o život, jako by se čas zastavil, lidé v ohrožených častu přehodnocují život a jeho priority. V krizových situacích myslíme na své blízké, na to, co jsme nestihli udělat nebo říci, zažíváme těžké chvíle. Jak ale prožívají záchranné akce samotní záchranáři? Jaké mají podmínky pro svoji práci? Jak jsou ohodnoceni? Jakou mají legislativní podporu? Co je trápí a jak je postaráno o to, aby svoji práci zvládali nejen odborně a fyzicky, ale také psychicky?

Ohlédnutí za novodobou historií rychlé záchranné pomoci

Knihu s názvem „Rychlá záchranná pomoc v ČR“ jsem otvírala s nadšením a těšila jsem se na vše, co se na stránkách objeví. K mému nemilému překvapení jsem však již po přečtení prvních několika stránek zjistila, že příběh záchranářů v české kotlině je poněkud zamotaný, nesystémový a chaotický. Nikoli však vinou záchranářů samotných. Protože ti, kteří vykonávají záchrannou službu, fungu-

ji i přes překážky, které jim v cestě při výkonu jejich práce či spíše poslání, stojí.

Všechny složky IZS se po roce 1989 dočkaly transformace. Reorganizace se samozřejmě nevyhnula ani záchranné službě. „Do roku 1989 spadaly záchranky pod Okresní ústavy národního zdraví“, vysvětluje Drahomír Sigmund, prezident Komory záchranářů Zdravotnických záchranných služeb ČR (KZ ZZS ČR) a dodává: „Po roce 1989 z menších zdravotnických středisek vyjízděly vozy Avie, Latvie a taktéž i Škody 1203 se sloužícím lékařem a sestrou v bílém ordinálním oblečení. Okresní nemocnice vysílaly do záchranných akcí odborné zdravotníky z anesteziologicko-resuscitačního oddělení (ARO) a běžný sloužící personál.“

Tak, jak se vyvíjela česká společnost směrem k vyspělé Evropě, začala se formovat rychlá lékařská pomoc (RLP). Záchranný tým musel být na místě nehody do patnácti minut a jejím členem byl vždy lékař. Praxe brzy ukázala, že zahrnutí lékaře do výjezdových posádek, je velmi neekonomické, proto byly výjezdové skupiny RLP postupně doplněny i o posádky rychlé zdravotnické pomoci (RZP).

Systém se začal prověřovat a samozřejmě nezbytně upravovat a zdokonalovat. Záchranné týmy začaly být po roce 1990 vybavovány moderními sanitkami se špičkovou technikou, začala se budovat síť středisek zdravotnických záchranných služeb, do kterých přicházeli odborníci – lékaři specialisté, střední zdravotní personál s praxí a řidiči se speciálními kurzy. Záchranáři začali nosit oblečení s reflexními pruhy.

Dvacetiletá zkušenost ukázala, že neefektivněji fungují posádky rychlé záchranné pomoci. Odborný záchranný tým bez lékaře je v souladu s platnými předpisy velmi kvalitně vybaven pro poskytnutí rychlé zdravotnické pomoci. Naše porevoluční historie je plná nepochopitelných paradoxů, mezi které patří fakt, že toto moderní vybavení nemožno záchranáři mnohdy použít, pokud nechtějí porušit jiné platné předpisy.

Záchranář se jinými slovy dostává často mezi dvě mlýnská kola, kdy musí volit, podle kterých platných předpisů postupovat. Rozhoduje se samozřejmě podle toho, které předpisy bude pro život a zdraví pacienta lepší v dané chvíli porušit.

Obvykle zvítězí rozhodnutí zasáhnout takovými úkony, které nepochybně ovládá, ale zároveň by je použít neměl. Záchrana pacientova života či jeho plné kvality je pro záchranáře vždy prioritou.

„Paradox protichůdných předpisů by měl být řešen novým zákonem,“ vysvětluje stanovisko záchranářů Drahomír Sigmund. „Bohužel se nám však již několik let nedaří naše postavení zákonem zlepšit a posádky rychlé zdravotnické pomoci mají v mnoha případech svázané ruce. Na ministerstvu se však neustále mění ministři, jiné legislativní úpravy dostávají přednost a záchranáři zůstávají bez legislativní podpory. Výjimkou snad bude alespoň schválení připravené novelizace Vyhlášky 424/2004 Sb., od které si v tomto ohledu slibujeme mnoho a která není vázaná na politické dohody.“

Neexistence zákona vedla před čtyřmi lety Drahomíra Sigmunda k myšlence založit organizaci, která sdruží záchranáře, a tak v roce 2005 vznikla Komora záchranářů Zdravotnických záchranných služeb České republiky (KZ ZZS ČR). „Chci za pomoci sdružení záchranářů přispět k tvorbě nového zákona o zdravotnických záchranných službách a podílet se na přípravě jeho ustanovení, týkajících se posádek RZP. Chceme společně zabránit tomu, aby vznikl zákon, který nebude v souladu s potřebami záchranářů a především pacientů,“ odpovídá na můj dotaz, proč vznikla komora záchranářů energický a charismatický Drahomír Sigmund.

Hlavní tematickou osou časopisu CDIS Review je bezpečnost, proto jsme se rozhodli stát se mediálním partnerem Komory záchranářů ZZS ČR a přiblížit záchranářskou problematiku profesionálům v oblasti bezpečnosti i odborné veřejnosti. Propojením představitelů komory a státní správy na našich stránkách chceme pomoci ke změně tristního stavu legislativy v oblasti zdravotnických záchranných služeb.

Komora záchranářů ZZS ČR se sešla na svém čtvrtém sněmu

Komora záchranářů vznikla z popudu Drahomíra Sigmunda, profesionálního záchranáře, který vyjždí jako člen týmu sanitky RZP a RV nebo člen paluby vrtulníku do záchranných akcí Olomouckého kraje. Hlavním cílem komory je sdružit nelékařské odborníky záchranáře a docílit ideálního legislativního stavu v oboru. Za čtyři roky života

se členská základna komory vyšplhala na 215 členů, nejvíce záchranářů se k programu komory přihlásilo z kraje Olomouckého, hl. města Prahy a kraje Středočeského.

26. března se v Hrubé Vodě u Olomouce sešlo 90 delegátů již IV. sněmu Komory záchranářů ZZS ČR na dvou denní setkání s cílem podělit se o zkušenosti z praxe a především zvolit nové vedení, jehož první tříleté volební období právě skončilo. Širší vedení komory připravilo na první den konferenci s názvem „Záchranáři sobě“, jejímž podtitulem bylo „Nepoučujme se, ale učme se jeden od druhého“. Během konference vystoupili se svými příspěvky zajímaví hosté i sami členové komory.

Druhý den IV. sněmu KZ ZZS ČR bylo zvoleno nové předsednictvo komory. Prezidentem se opětovně stal zakladatel komory, Drahomír Sigmund, do funkce viceprezidenta byl znovuzvolen Radek Benda. Nové předsednictvo utvořili také Petr Tomáš, Michaela Kubišová a Oldřich Škorňák.

Záchranáři se ve svých formálních i neformálních diskusích opakovaně vraceli k tématu nedostatečného legislativního rámce, hovořilo se o chybějícím zákoně o ZZS a novelizacích stávajících právních norem pro činnost a vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků ZZS. Velkým problémem zůstávají nedostačující kompetence při samostatných zásazích posádek RZP, hlavně u stavů

ohrožujících život a zdraví pacientů. Záchranáři by si bezpochyby zasloužili sociální zohlednění náročnosti své práce do návrhu zákona o ZZS, o které usilují.

Hovořilo se také o nejednotných postupech krajů či neexistenci celorepublikového zastřešení. Důsud nepanuje jednotnost označení, organizace ani oblečení. Celkový počet pracovníků zdravotnických záchranných služeb v ČR se pohybuje kolem 5000, počet výjezdů záchranářů za jeden rok se vyšplhal na 750 000 případů. Přesto, že cca 60 % z celkového počtu zásahů je uskutečněno posádkami RZP (bez lékaře) a jejich práci potřebuje celá společnost, chybí k tomu spolupráce a komunikace s Odbornou společností Urgentní medicíny (OS UM) a Medicíny katastrof (MK).

Situaci našich záchranářů budeme sledovat a problémy, které je trápí, jejich úspěchy, mezinárodní spolupráci a další témata budeme pravidelně zařazovat do obsahu časopisu CDIS Review.

Renata Kortusová, foto KZ

